

Naturum Vattenriket 2025

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Besökare 2025	4
Publika aktiviteter	5
Pedagogisk verksamhet.....	8
Utställningen	10
Övrig utveckling.....	11
Läs mer	14

Under året firades Biosfärområdets 20 års jubileum med bland annat en utställning framför naturum.

Sammanfattning

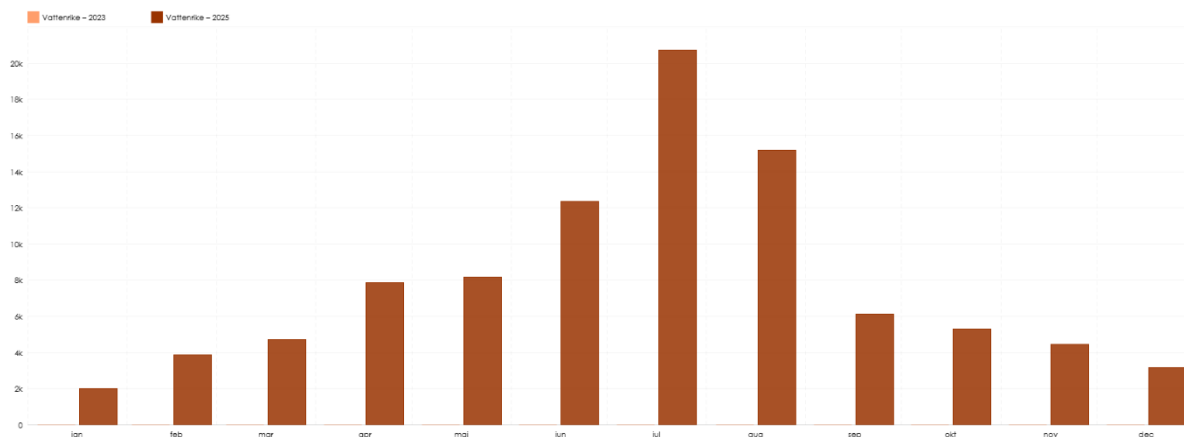
Naturum Vattenriket är besökscenter i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike och visar vägen ut till Vattenrikets besöksplatser och rika natur. Naturum vänder sig till en bred målgrupp och inträdet är gratis. Vi arbetar utifrån Naturvårdsverkets riktlinjer med värdeorden *tillgängligt, välkomnande och inspirerande*. Vi arbetar också utifrån Biosfärområdets Handlingsprogram där naturum utgör en viktig del inom de olika utpekade fokusområdena.

Under 2025 har vi åter haft öppet runt 320 dagar, vi har tagit emot närmre 95 000 besökare och genomfört över 400 programpunkter. Vi har startat upp ett pedagogiskt projekt "NaturligtVis på Näsby" för att ge barn i kommunens utsatta områden möjlighet till större naturkontakt. Naturum var utställt på den stora Arkitekturbiennalen i Venedig och på så sätt nått 22 000 internationella besökare, på plats i Venedig. Vi har genomfört det 15:e Biosfärlägre och varit delaktiga i det stora ungdomsforumet Waves for Change. Vi har haft en fantastisk utställning med virkade trädverk och en fullsatt forskningskonferens. Vi har också lagt mycket tid på att bidra till den stora tioårsutvärderingen av biosfärområdet, samt utställningsförnyelsen som naturum har fått möjlighet till under kommande tre år. Sist men inte minst har ett stort renoveringsprojekt för att åtgärda fuktskadade balkar på naturum inletts. I samband med det höll vi en uppskattad guidning för "umareller", byggintresserade, som lockade en stor publik.

Besökare 2025

Naturum hade före pandemin runt 100 000 besökare årligen. Under pandemiåren halverades antalet besökare. År 2025 landade besökstalen så högt som 93 997 besökare, vilket är den högsta siffran sedan innan pandemin

Besöksantal på naturum månadsvis år 2025.

Besökarna har också varit flitiga på att recensera naturum på Google där naturum har närmare 2000 recensioner med ett medelbetyg på 4,5 i en femgradig skala.

Några trevliga nytillkomna recensioner från 2025.

- ❖ Ett intressant museum med en väldigt rolig simulator. Personalen är mycket vänlig och lyhörd. Inträdet är gratis och på tredje våningen finns en restaurang med fantastisk utsikt!
- ❖ Världens bästa "vattenhål" för barnfamiljer och naturintresserade.
- ❖ Fantastiskt naturreservat, rent och stort...med arrangerade broar för promenader genom reservatet...en vacker oas mitt i stan... Om du är i närheten av Kristianstad, besök det!
- ❖ Underbart naturum i mycket fint område. Är man i Kristianstad måste man dit. Superpersonal som berättade mycket om de djuren som finns i Östersjön.
- ❖ Fantastisk och lärorik plats, med ett filmbesök i Opteryx. Väldigt avspänd, trevlig och serviceinriktad personal. Även Bistron var en fullträff med god mat och glass.
- ❖ Fint naturnära ställe för alla åldrar! Rekommenderar för den nördiga tonåringen såväl som pensionären som vill ta sig en titt på Sveriges fåglar och fiskar! Rekommenderar!
- ❖ Jättefina utställningar på Naturum, vacker arkitektur och utsikter samt god mat i restaurangen. Man passerar lite olika typer av natur och kulturlandskap. Ta med kikare om ni har så ni kan se fåglarna bättre. Massor av fåglar vid sjö.

Publika aktiviteter

Under året har naturum erbjudit lite drygt 400 programpunkter som lockat över 15 000 deltagare. Det har som vanligt varit ett väldigt brett utbud som speglas i bild och text nedan med ett nedslag per månad.

Februari: Februarilov

Under februarilovet hade vi ett brett utbud av aktiviteter; djurolympiad, pinnpyssel och musikteaterföreställningen "Sagan om vanten". Det blev ett väldigt lyckat lov! I hörsalen sprudlade kreativiteten när vi dukat fram fina pinnar, garn, lim och färger och musikteatern fick barnen att sjunga och leka med. Vi hade över 2 000 besökare under veckan och 376 barn som var med vid någon av aktiviteterna.

Mars: Ellens resa

Ellen är en trana som vi kunnat följa i många år genom ringmärkningsdata. Nytt för i år var att vår duktiga sömmerska i bygden hjälpt oss att sy upp en "tranan Ellen" som vi kunnat använda i programpunkter och pedagogisk verksamhet. Under våren provade vi på att låta tranan Ellen berätta om sin resa från vintersemestern i Spanien via Vattenriket och vidare till häckplatserna i norr.

Mars: Trantider

Årets transång blev annorlunda. Redan den 15 mars fanns 3 000 tranor på plats och den 23 mars rekordmånga 13 500 tranor. Lika hastigt som de kom lämnade tranorna mitt på dagen den 1 april. I ett trolslag var alla borta.

Tranorna fortsatte att locka många besökare. Under perioden 15 mars till 1 april besökte drygt 10 000 personer utemuseet Pulken. Ungefär lika många besökare hade vi på Trankameran som sänder live från matningsfältet.

Som sig bör hade vi Trankalas den 25 mars för att fira tranornas ankomst. Trots trist väder bjöd tranorna på ett fantastiskt skådespel och vi på mycket goda bullar och varm dryck som uppskattades av besökarna.

På tal om god fika så gick det åt 53,5 ton korn i årets tranmatning!

Maj: Måla fåglar

Den 4 maj var det Fågelskådningens dag och Fågelklubben hade bullat upp med många aktiviteter i närområdet.

Tyvärr sammanföll detta med ett intensivt regnande. En tröst i oturen var att naturvägledaren Erik bjöd på inomhusaktiviteten "Måla fåglar" på naturum, där besökarna kunde lära sig om fjädrar, vingar, näbbar och såklart prova på att rita och måla fåglar.

Maj: Kulturyra- Linné på naturum

Lördagen den 24 maj var det Kulturyra i Kristianstad där stadens olika kulturinstitutioner och föreningar gått samman och bjöd på ett fullspäckat program med över 50 olika programpunkter inom dans, litteratur, konst, musik och teater för barn.

Naturum bidrog med programpunkten "Linné och växterna" där besökare fick möta den alltid så förträffliga Linné och lära känna hur frön kunnat inspirera till vindkraftverk och kvastmossan till antisnigelmedel. Dessutom genomfördes två konserter på naturum i Musikskolan och Musik i Syds regi.

Juni: Biosfärområdet firade 20 år med symfoniorkester, spettekaka och saft

År 2025 fyllde Kristianstads Vattenrike 20 år som biosfärområde.

På nationaldagen uppmärksammades jubileet med symfonikonsert, cider och spettekaka vid naturum. Christianstad Symfoniker framförde Händels Water Music och firandet lockade många besökare. Biosfärkoordinator Carina Wettemark hyllade alla engagerade människor och organisationer som varit med och utvecklat biosfärområdet.

Det blev ett jubileumsfirande som på ett fint sätt speglar den fantastiska resan i biosfärområdet där hållbar utveckling satts på kartan, både lokalt och internationellt.

Juli: Sommarprogram

I naturums sommarprogram samsades dagliga aktiviteter i naturums närområde med Musik i redet-konsert, medeltida guidningar på Lillö, hävning vid naturum och hävning i havet samt fågelskådning vid Äspet.

I det dagliga programmet var det "Utemorgon" varje vardag. Det blev en härlig blandning av aktiviteter som varje naturvägledare själv bestämde. Besökarna fick vara med på allt från spångsafari, snäckforskning och kikäskola till konstnärliga uppdrag.

September: Bland skallar och knotor

I september var det dags att duka fram alla fina skelett som vi har samlat på oss och monterat. Många stannade till utanför naturum för att lära sig mer om hemligheterna bland kotor, horn och kranier.

September: Biosfärbuss

I mitten på september kunde man följa med Biosfärkontoret ut på en bussresa till olika projekt där vi arbetat för att göra skillnad för såväl människa som naturen. Under bussturen pratade vi både naturvård, friluftsliv och pedagogik och deltagarna fick både besöka torra sandiga marker, anlagda våtmarker och komma till havet där vi berättade om ålgräsplantering och pedagogiska projekt. Bussen vände sig både till anställda inom Kristianstads kommun och naturums besökare.

Oktober: Naturvirkning

Virkerskan och konstnären Sandra Magnusson har naturen som ständig inspirationskälla. Med Sandra som inspiratör bjöd vi in till en workshop i fri virkning. Dagen inleddes med ett föredrag om Sandras konstnärskap och hur hon arbetar. Efter en lunchpaus var det dags för workshop tillsammans med Sandra. Många fantastiska skapelser tog form under dagen!

November: Mossigt värre

I november passar det bra med inomhusaktiviteter som att kolla på mossor på riktigt nära håll och göra mossexperiment. Det var precis vad naturvägledarna bjöd besökarna på under några helger.

December: Julpyssel och spindlar

I december är vårt naturliga julpyssel framdukat hela månaden. Många familjer kommer och pysslar med naturmaterial och stannar en lång härlig stund på naturum. December är också månaden när vi tar in julgran på naturum- men inte som pynt, utan för att leta spindlar i. Detta året förgyllde en skogsbalalajkaspindel spindeljakten strax innan jul.

Pedagogisk verksamhet

Att möta skolklasser och pedagoger är ett av naturums viktigaste uppdrag. Under 2025 har naturvägledare och naturpedagog mött 76 skolgrupper och sammanlagt 1612 elever. Nytt för 2025 är projektet NaturligtVis på Näsby som genomförs som del i Stadsutveckling Näsby.

NaturligtVis på Näsby

Under februari startade vi upp projektet NaturligtVis på Näsby. Syftet med projektet är att nå ut till naturovana barn och att sänka trösklarna för naturupplevelser. Forskning har visat att ovana vid att vistas i naturen ofta hänger samman med socioekonomiska faktorer. Därför har vi gjort vår satsning i Näsby, ett av kommunens utsatta områden. Projektet NaturligtVis på Näsby har inneburit att alla elever från årskurs 2 och 5 har fått möjlighet att upptäcka Vattenrikets natur med besök både på naturum och vid två av våra besöksplatser tillsammans med vår naturpedagog och våra naturvägledare.

Samarbete med ekologer

Naturums pedagogiska verksamhet fortsatte under våren samarbetet med gymnasieskolor och Vattenrikets ekologer. Tillsammans genomförde naturpedagog och ekologer exkursioner till både Vramsån, Köpinge våtmark och Fjällmossen med gymnasieeleverna.

Eleverna arbetade både ekologi och vattenkemi, men också med praktisk naturvård för att gynna arten jättemöja vid besöket till Vramsån.

I våtmarksexkursionen låg fokus på naturbaserade lösningar och hur dessa kan stärka ekosystemtjänsterna. Även här fick eleverna göra naturvårdsinsats genom att dra upp björk- och tallplantor på Fjällmossen för att motverka uttorkning.

Algforskarssommar

Återigen fick högstadijeleverna vid Rönnowskolan i Åhus vara medborgarforskare inom projektet Algforskarssommar. Den här våren deltog också klasserna i årskurs 3-6 från Yngsjö skola. Projektet leds av Stockholms universitet.

Naturpedagogen Sam var med klasserna vid två tillfällen under våren för att undersöka förökningstopparna på blåstången, som ju bara förökar sig under fullmånens sken.

Biosfärläger

Det 15:e Biosfärläget började precis som vanligt med vackra Vramsån i Gärds Köpinge. Där fick 20 upptäckarglada barn prova på att håva vattenkryp och måla hönsfjäderakvareller.

Dagarna som följde var fulla av andra möten med människor och natur i Vattenriket, både i vått och torrt.

Utställningen

Varje år gör vi förändringar i utställningen på naturum Vattenriket. Under åren 2025-2027 har vi fått extra medel för att göra en utställningsförnyelse. Vi har också haft en stor, underbar, tillfällig utställning med virkade trädverk under hösten.

Utställningsförnyelse

Under året har vi planerat för den första delen i vår utställningsförnyelse, som rör vår åkattraktion Opteryx. Exteriört kommer Opteryx att byggas om och inne i åkfararkosten kommer en ny historisk film att finnas med i utbudet.

Teamet som producerar filmen består av en grupp duktiga filmproducenter och manusförfattare under ledning av Petter Feltenstedt från Kalmar mediespecialist, som gjort de tidigare filmerna.

FRONT

Utställning om biosfärområdet 20 år

Vattenriket firade 20 år som biosfärområde under 2025. För att så många som möjligt skulle kunna ta del av berättelsen om biosfärområdet gjorde vi en utställning utanför naturum.

I utställningen beskrivs goda exempel och lärdomar från de senaste 10 årens arbete, till exempel hur vi arbetar med naturbaserade lösningar, med lärande i landskapet och med projekt utifrån ett helhetsperspektiv.

Trädverk- en utställning av virkerskan

Under året kopplade vi ihop natur och konst på ett fint sätt genom utställningen Trädverk av konstnären och virkerskan Sandra Magnusson. Verken lyfte relationen mellan natur och människa – särskilt skogens betydelse – genom textila verk, broderi och skulpturer, bland annat en stor rotvälta.

Genom att koppla ihop konst och natur når vi nya målgrupper som annars inte hade kommit till naturum.

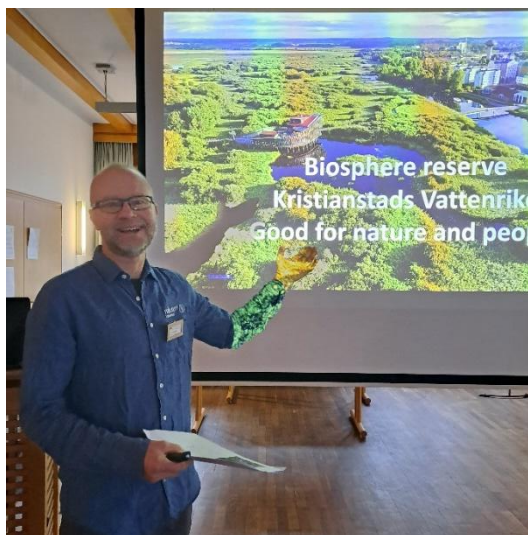

Övrig utveckling

Naturums verksamhet består mycket mer än att möta besökare, genomföra programpunkter och genomföra pedagogisk verksamhet. Det kan handla om allt från att vara delaktig i egna eller andras projekt till att representera Biosfärområdet i nationella eller internationella sammanhang eller ha kontakt med forskare. Här är exempel på utvecklingsarbete från året som gått.

Citizen Science Rügen

I början av februari deltog naturpedagogen Sam i en internationell konferens om medborgarforskning i Sydöstra Rügens biosfärområde. Där delade han med sig av våra erfarenheter från Algforskarssommar, ett projekt som ger data till forskarna och havsmedvetenhet åt eleverna. Konferensen organiserades av Eberswalde University for Sustainable Development och hölls på den unika forskningsön Vilm i Biosfärområde Sydöstra Rügen. Ett trettiotal deltagare från hela Europa fick en inspirerande inblick i hur medborgarforskning kan bidra till både vetenskap och ökat engagemang för naturen.

Tranvärdar

En viktig del i vårt arbete är att engagera våra invånare i bygden. Därför fortsatte vi det uppskattade arbetet med tranvärdar, ett volontärprogram som sedan 2017 stöttat oss vid besöksplats Pulken. Volontärerna hjälpte besökare att se tranorna i tubkikare, svarade på frågor och bidrog med värdefull närvaro vid Pulken. Under året deltog 28 tranvärdar under sammanlagt 102 timmar och mötte cirka 10 000 besökare. Som tack skänkte vi 10 200 kr till tre lokala naturföreningar som vi samarbetar med.

Biosfärområdet 20 år - periodic review

Vart tionde år gör alla världens biosfärområden en utvärdering, en "periodic review", till Unesco. Under 2025 lämnade Biosfärområde Kristianstads Vattenrike in vår andra utvärdering. Den sammanfattar tio års arbete med samverkan, projekt och åtgärder för klimat och biologisk mångfald.

Många medarbetare på biosfärenheten, däribland vi på naturum, har bidragit med tid och kunskap till rapporten. Bilden är ifrån mötet med Samrådsgruppen om utvärderingen.

Venedig biennalen

I maj invigdes arkitekturbienalen i Venedig. Som del i den visades naturum Vattenriket i Unescos utställning Deep Surfaces. Som enda besökscentrum från Norden var det ett hedersamt inslag bland 51 utvalda platser från biosfärområden, världsarv och geoparker världen över.

Utställningens tema var hållbarhet och Unesco ville visa hur besökscentrum med god arkitektur tillsammans med bred och engagerande verksamhet kan bidra till Unescos bevarandemål med biosfärområden, geoparker och världsarv.

Naturum Vattenriket lyftes fram som ett gott exempel på hur ett besökscenter kan stötta arbetet i ett biosfärområde, både genom att informera och engagera besökare, och genom att fungera som nav för samverkan.

Havsmedvetet Skåne

Under året har naturpedagogen Sam varit med i projektet Havsmedvetet Skåne, finansierat av Region Skånesmiljövårdsfond, och under ledning av Marint Kunskapscenter/ naturum Öresund. Målet med projektet är att bidra till en ökad havsmedvetenhet till Skåne. Under våren 2025 genomfördes en stor mängd aktiviteter för ökad havsmedvetenhet runt om i Skåne under den gemensamma parollen "Du är havet". För naturum Vattenrikets del ingick medborgarforskningen Algforskarsommar tillsammans med skolklasser från Rönnowskolan och Yngsjö skola.

Biosfärambassadörer

Vi firade den årliga Biosfärdagen genom att diplomera årets biosfärambassadörer! Kvällen inleddes av biosfärkoordinator Carina Wettemark som berättade om hur vi arbetar för en bättre livskraft i Östersjön i biosfär-området. Därefter gav sig hela gänget ut på upptäcktsfärd med håvar och vadar-byxor tillsammans med naturums pedagog Sam Peterson. Efter god macka och tårta var det sedan dags för kommunfullmäktiges vice ordförande att dela ut diplom till var och en. Med årets kull inräknad har vi nu utbildat över 450 biosfärambassadörer genom åren.

Waves for Change

Ett 40-tal unga vuxna från biosfärområden runt Östersjön samlades i Vattenriket för ungdomsforumet Waves for Change. Under fyra dagar utforskade de livet i havet med alla sinnen, lärde om naturbaserade lösningar och formulerade och visualiserade hållbara visioner för Östersjöns framtid.

Bland annat fick deltagarna vara med och undersöka vår del av Östersjön tillsammans med naturpedagogen Sam.

Representanter från Helcom, Svenska Unescorådet, Svenska MAB och kommunstyrelsen i Kristianstad var på plats på avslutningsdagen och tog del av deltagarnas fina visioner.

Artrika föredraget

Under sommaren har vi lagt sista handen vid ett nytt föredrag med fantastiska bilder av naturfotograf Patrik Olofsson. Föredraget som kommer att erbjudas till bokade grupper handlar om vårt artrika Vattenrike, där så många olika typer av natur gör att vi på bara 2 promille av Sveriges yta har 20% av alla landets rödlistade arter.

Byggstök och umarellguidning

Efter sommaren sattes byggställningar upp runt hela naturum. Ställningen fästes direkt på huset och såg ut att sväva. Byggnadens stomme består av limträbalkar, så kallade Kertobalkar, vars ändträ med tiden drabbats av fukt. Under hösten åtgärdade man de fuktskadade balkarna för att undvika större skador. Samtidigt ersattes solskyddet och delar av trätrallen. Arbetet väckte nyfikenhet. Tillsammans med Tekniska förvaltningen, Ställningsbyggarna, Treano Bygg och Stålsmeden Syd bjöd naturum in till en

Umarellguidning – en visning för byggintresserade – som lockade 60 personer.

Läs mer

Biosfär – en mötesplats för kunskap och samverkan

<https://vattenriket.kristianstad.se/biosfar-en-motesplats-for-kunskap-och-samverkan/>

Träden kring oss och inom oss

<https://vattenriket.kristianstad.se/traden-kring-oss-och-inom-oss/>

Vattenriket firar 20 år som biosfärområde – från vattensjukt till världsunikt

<https://vattenriket.kristianstad.se/vattenriket-firar-20-ar-som-biosfaromrade-fran-vattensjukt-till-varldsunikt/>

Waves for Change – unga tankar för ett hållbart hav

<https://vattenriket.kristianstad.se/waves-for-change-unga-tankar-for-ett-hallbart-hav/>

Naturum Vattenriket lyfts fram på arkitekturbiennalen i Venedig

<https://vattenriket.kristianstad.se/naturum-vattenriket-lyfts-fram-pa-arkitekturbiennalen-i-venedig/>

Flygande start för NaturligtVis på Näsby

<https://vattenriket.kristianstad.se/flygande-start-for-naturligtvis-pa-nasby/>

Medborgarforskning i biosfärområden – en väg till kunskap och engagemang

<https://vattenriket.kristianstad.se/medborgarforskning-i-biosfaromraden-en-vag-till-kunskap-och-engagemang/>

Kristianstads
kommun

